

ACC. N:R M. 15954:1-6.

Landskap: Skåne Upptecknare: Algot Nilsson, Osby
Härad: V. Göinge Berättare: " " " m. fl.
Socken: Visseltoffa Berättarens yrke: lantbrukare
Uppteckningsår: 1963 Född år 1887 i Visseltoffa

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Slaktteknik, s. 1-6.

LuF 104

3/12-63

Skriv endast på denna sida.

Slaktteknik

Blodavtappning medelst stick eller snitt utan föregående bedövning.

Den här metoden har allmänt förekommit för svin, får, getter och kalvar. Metoden har använts sedan långt tillbaka i tiden varför det är omöjligt ange någon bestämd tidpunkt. Metoden upphörde omkring 1910. För svin använde man bröststick men för får, getter och kalvar använde man halsstick. Man tog alltid tillvara på blodet utom av spädkalvar. Man brukade ej ombinda matstrupen före halsstickningen, utan man höll med fingrarna i strupen så att denna ej skulle skadas, och då djuret var dödt skars strupen upp och ombands. Det var på får, getter och kalvar som denna behandling utfördes. Att sticka på annat ställe än i halsen var ej så bra, ty i halsen fanns de största blodkärlen.

Aug 104

Varför man ej bedödade djuret före blodavtappningarna var att man trodde att blodet kom att rinna så långsamt att en del stannade kvar i kroppen.

Vid slakt av svin hade man en ögla av ett starkt rep som var stadigt fäst vid ett handtag av trä det s. k. byrsträet. Denna ögla lade slaktaren i munnen på svinet och vreds omkring ett par gånger så att det satt stadigt. Med detta handtag ledde man sedan ut svinet. På får, getter och kalvar band man samman fötterna två och två, som sedan medhjälparen höll i.

Vid slakt av en vanlig gödgris behövde slaktaren två medhjälpare, men vid slakt av suggor och fargaltar kunde det behövas tre. Småpojkar brukade ofta vilja vara med och var bara i vägen, men stundom brukade slaktaren lura bort dem med att be dem gå till grannen och låna ett "rumpdrag". Här blev de då underrättade om att de blivit lurade ty något dylikt fanns ej utan det var bara en vits. Slaktkniven var en rak skidkniv

med cirka femton centimeter långt blad. Innan bedövning förskom var det ej någon nämnvärd skillnad på metoden hos såväl husbehovslaktare som yrkesslaktare.

Blodavtappning efter förstöring av förlängda mörgen genom nackstrick (kniv mellan första halskotan och nackbenet) eller nackslag (slag bakom öronen).

Da man slaktade nötkreatur brukade man hugga dem i nacken med en yxa så att de delvis förlamades. Hästar brukade man slå i pannan med en yfthammare. Men det var sällan att bönderna själva slaktade hästar förr utan det brukade s. k. rackare göra. Hur gammal denna metod är, kan man knappast bestämt ange men jag har hört att den förskom på 1850-talet. Före denna tid brukade man avliva nötkreaturen med halsstrick utan någon föregående bedövning. Man brukade då snäja omhäll

djuret på en stor släde av s.k drätt på vilken man band dem omsorgsfullt innan man stack dem.

Att hugga nötkreaturen i nacken upphörde yrkeslaktare med något tidigare än hemslaktare ty de skaffade slaktmasker. Hos hemslaktare upphörde denna metod allmänt vid första världskrigets början 1914 då hemslakt av större djur upphörde. Som verklig bedövning uppfattades det ju inte med nackstick eller yshugg. Men djuren var lättare att hålla. Blodet togs i ett avlångt urholkat träg, som sattes under djurets hals inn man stack det. Som medhjälpare brukade det vara två personer. Denna metod har använts både vid hemslakt och av yrkeslaktare men yrkeslaktare hade ju bättre anordningar t. ex. taljor att hänga upp djuren i när de avlivats.

Blodartappning efter föregående klubbning
Det var omkring 1910 som man började försöka

bedöva djuren på något sätt. Det var svin som man först började med bedövning på. Någon särskild propaganda förekom inte, men en viss påtryckning från djurvänner och ideella föreningars förekom. Man ansåg ju nog att bedövningen var bra, men man trodde i början att blodavtagningen blev sämre. Det är ej känt att någon bedövning förekommit i äldre tider. Vid bedövningen ansåg man att helt bedöva djuret för att undvika att det plågades. Den första tiden slog man med en ykhammare, men sedan hade man en hemmagjord slaktmask bestående av en plankbit med skaft samt ett borrad hål samt i vilket satt en järmsprint som med en träklubba slogs in i djurets huvud. En byslaktare försökte skjuta svinen med gevär, men det misslyckades ofta och skadad stundom köttet. Vid slakt av svin bands ej benen utan man höll i dem. När det var större djur band man ett rep

om ena frambenet samt lade detta över ryggen på djuret och en medhjälpare höll i detta. När man då slog för bedövning ryckte medhjälparen omkring djuret så att det föll på sidan, varefter man band det bättre. Vid slakt av svin med bedövning behöves en medhjälpare, och för större djur behöves två.

Förhållandena vid hemmaslakt och yrkesslakt förs var ganska lika men yrkesslaktarna hade bättre redskap och anordningar varför slaktengick fortare och de behöfde ej heller så många medhjälpare